

Asia: VN/14717/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja valmiuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Edustaako vastaaja

Muuta valtion viranomaista

Voitte kirjoittaa lausuntonne palkkatukea koskien alla olevaan tekstikenttään

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne valmiuslakia koskien alla olevaan tekstikenttään

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt tietosuojavaltuutetun toimistolta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi työvoimapalvelujen järjestämisestä annetun lain 83 ja 91 §:n muuttamisesta ja valmiuslain muuttamisesta. Kiitämme mahdollisuudesta lausua asiassa.

Esityksessä työvoimapalvelujen järjestämistä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että työvoimaviranomainen voisi myöntää palkkatukea kunnalle tai kuntayhtymälle ainoastaan alentuneesti työkykyisen henkilön tai 60 vuotta täyttäneen pitkään työttömänä olleen henkilön palkkaamiseen. Valmiuslakiin puolestaan tehtäisiin työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirrosta johtuvat muutokset. Lisäksi valmiuslain työvelvollisuusrekisteriä koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin muun muassa yhteisrekisterinpidon osalta.

Tarkastelemme lausunrossamme esitysluonnoksen 2. lakiehdotusta (laki valmiuslain muuttamisesta), sillä se sisältää tietosuojaa koskevaa sääntelyä.

Henkilötietojen käsittelyä koskevasta lainsäädännöstä ja perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännöstä

Yleisen tietosuoja-asetuksen puitteissa on mahdollista antaa kansallista lainsäädäntöä, jolla tarkennetaan tai täsmennetään asetuksen säännöksiä. Esitysluonnoksessa tällaista sääntelyä vaikuttaisi olevan valmiuslain 103 §:ään ehdotetuissa muutoksissa. Kiinnitämme huomiota siihen, ettei luonnoksessa kuitenkaan ole arvioitu perusteita tietosuoja-asetuksessa annetun kansallisen liikkumavaran käyttämiseksi. Esityksestä tulisi käydä ilmi, mihin yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaiseen oikeusperusteeseen ehdotettu sääntely perustuu ja lisäksi tulisi arvioida, täyttääkö lainsäädäntö yleisen edun mukaisen tavoitteen ja onko se oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Katsomme, että esityksen jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää huomiota paitsi EU:n tietosuojasääntelyn asettamiin reunaehtoihin, myös ehdotettavan sääntelyn selkeyteen ja tarkkarajaisuuteen. Lisäksi ehdotuksia tulisi jatkovalmistelussa arvioida perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan näkökulmasta.

Yhteisrekisterinpitäjäyys

Esityksessä ehdotetaan, että työvelvollisuusrekisteriä koskevaa valmiuslain 103 §:ää muutettaisiin niin, että työ- ja elinkeinoministeriö ja Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus) olisivat työvelvollisuusrekisterin yhteisrekisterinpitäjiä. Lakiesityksen mukaan käytännössä KEHA-keskus vastaa jo nykyisin osaltaan työvelvollisuusrekisterin perustamisesta työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannon perusteella. Muutoksella lainsäädäntö saatettaisiin vastaamaan tosiasiallista tilannetta.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan mukaan rekisterinpitäjällä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot; jos tällaisen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määrittellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä, rekisterinpitäjiä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti.

Tämä rekisterinpitäjän määritelmä on myös pohjana tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa määritellylle yhteisrekisterinpitäjä käsitteelle. Artiklan mukaan, jos vähintään kaksi rekisterinpitäjää määrittää yhdessä käsittelyn tarkoitukset ja keinot, ne ovat yhteisrekisterinpitäjiä. Ne määrittelevät keskinäisellä järjestelyllä läpinäkyvällä tavalla kunkin vastualueen asetuksessa vahvistettujen veloitteiden noudattamiseksi, erityisesti rekisteröityjen oikeuksien käytön ja 13 ja 14 artiklan mukaisten tietojen toimittamista koskevien tehtäviensä osalta, paitsi jos ja siltä osin kuin rekisterinpitäjiin sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä määrittellään rekisterinpitäjien vastualueet. Järjestelyn yhteydessä voidaan nimetä rekisteröidyille yhteyspiste. Sääntelystä tulee käydä asianmukaisesti ilmi yhteisten rekisterinpitäjien todelliset roolit ja suhteet rekisteröityihin nähden.

Yhteisrekisterinpidosta säädettäessä tulee varmistua, että ehdotettava sääntely on tietosuoja-asetuksen 26 artiklan mukaista. Tältä osin on tärkeää varmistaa, että kaikki rekisterinpitäjälle tietosuoja-asetuksesta johtuvat velvoitteet tulevat katetuiksi. Lisäksi tulee varmistua, että ehdotettava sääntely on riittävän täsmällistä ja tarkkarajaista.

Tietosuojavaltuutetun toimisto pitää välttämättömänä, että työvelvollisuusrekisterin rekisterinpitäjät määrittävät tosiasiallisen tilanteen mukaisesti. Tämä on tärkeää sen vuoksi, että rekisterinpitäjän vastatessa henkilötietojen käsittelystä, sen on voitava myös tosiasiallisesti vaikuttaa siihen, miten henkilötietoja käsitellään. Yhteisrekisterinpitoa koskevan järjestelyn tulee vastata tosiasiallista asiointilaa. Tämän vuoksi pidämme tärkeänä hallituksen esitysluonnoksen pyrkimystä saattaa rekisterinpito vastaamaan tosiasiallista tilannetta myös lainsäädännössä.

Esitysluonnoksen mukaan yhteisrekisterinpitäjien vastuualueita ei määriteltäisi laissa tarkemmin, vaan nämä ratkaistaisiin toimijoiden keskinäisellä järjestelyllä. Tietosuojavaltuutetun toimisto korostaa, että erityisesti rekisteröidyn näkökulmasta on tärkeää, että henkilötietojen käsittelystä vastaavista tahoista ei jää epäselvyyttä. Valmiuslain 103 §:n 1 momenttiin ehdotettavasta muutoksesta ei esimerkiksi käy ilmi, vastaavatko kumpikin yhteisrekisterinpitäjä käsittelyvastuullaan olevien tietojen oikaisemisesta, rekisteröidyn oikeudesta saada pääsy omiin tietoihinsa ja tietojen luovuttamisesta vai onko vastuu vain toisella yhteisrekisterinpitäjistä. Säännöstä koskevat perustelut (s. 26–27) eivät myöskään avaa asiaa tarkemmin. Huomioiden tietosuoja-asetuksen 26 artikla sekä sääntelyn täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimus, tietosuojavaltuutetun toimisto kehottaa arvioimaan esityksen jatkovalmistelussa, tulisiko rekisterinpitäjien vastuualueet määritellä lainsäädännön tasolla.

On kuitenkin syytä tuoda esiin, että rekisteröidyllä on suoraan tietosuoja-asetuksen 26 artiklan 3 kohdan nojalla aina mahdollisuus käyttää asetuksen mukaisia oikeuksiaan suhteessa kuhunkin rekisterinpitäjään ja kutakin rekisterinpitäjää vastaan, riippumatta siitä, että jäsenvaltioiden lainsäädännössä säädettäisiin yhteisrekisterinpitäjien vastuunjaosta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että rekisteröity saa asian käsittelyyn riippumatta siitä, mille rekisterinpitäjistä hän pyyntönsä esittää.

Tiedonsaantioikeuksia koskevista säännöksistä

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi valmiuslain 103 §:n 3 momentissa säädettyjä työvelvollisuusrekisteriin ja työvelvollisuuden toteuttamiseen liittyviä tietojensaantioikeuksia. Säännöksen perusteluissa (s. 27) todetaan, että ”Ehdotettujen muutosten myötä työvoimaviranomaisilla tarkoitettaisiin ainoastaan järjestämislaissa tarkoitettuja työvoimaviranomaisia. Koska tiedonsaantioikeudet on tarkoitettu koskemaan myös muita 1 momentissa tarkoitettuja viranomaisia, momenttiin tehtäisiin tästä johtuvat muutokset.” Toteamme, että esitysluonnoksen perusteella ei ole täysin selvää, kuinka tiedonsaantioikeudet

tosiasiassa muuttuisivat. Ehdotetusta säännöksestä syntyvän käsityksen mukaan esitys laajentaisi tiedonsaantioikeuksia nykyisestäään, mutta perusteluissa ei ole arvioitu tarkemmin, mihin valmiuslain 103 §:n 1 momentissa tarkoitettujen viranomaisten oikeus saada tietoja perustuisi. Esitystä tulee jatkovalmistelussa täydentää tältä osin.

Lisäksi kiinnitämme huomiota siihen, että 103 §:n 3 momentin tiedonsaantioikeudet jo nykyiselläänkin vaikuttavat suhteellisen väljiltä ottaen erityisesti huomioon, että tiedot voisivat mitä ilmeisemmin pitää sisällään myös henkilötietoja. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään katsonut, että viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta ”tarpeellisiin tietoihin”, jos tarkoitettujen tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus ”tietojen välttämättömyydestä” jonkin tarkoituksen kannalta (PeVL 17/2016 vp. s.2—3). Valiokunta on antanut erityistä merkitystä luovutettavien tietojen luonteelle arkaluonteisina tietoina arvioidessaan sääntelyn täsmällisyyttä ja sisältöä. Jos ehdotetut säännökset tietojen luovutuksesta ovat kohdistuneet myös arkaluonteisiin tietoihin, on tavallisen lain säätämisen järjestyksen käyttämisen edellytyksenä ollut sääntelyn täsmentäminen edellä kuvatun käytännön mukaiseksi (PeVL 38/2016 vp. s.3). Valmiuslain 103 §:ssä tiedonsaantioikeudet ovat nykyisellään sidottu tietojen tarpeellisuuteen. Ehdotettuja tiedonsaantioikeuksia tulisi nähdäksemme arvioida vielä perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön valossa.

Nuutinen Jenni
Tietosuojavaltuutetun toimisto